

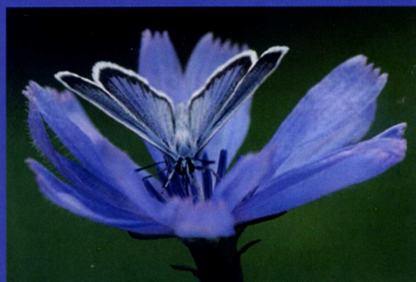
Louis Schoonhoven m.m.v. Koos Biesmeijer,
Gerard Oostermeijer, Rolf Roos e.v.a. 2015

**Niet zonder elkaar – bloemen en
insecten**

Uitgeverij Natuurmedia, Amsterdam. 183 pp.
ISBN 978 90 82043 648. € 24,50

Bijna twintig jaren geleden publiceerde
Louis Schoonhoven, hoogleraar ento-
mologie in Wageningen, samen met
Herman van Genderen en Adriaan Fuchs
de Chemisch-ecologische flora van
Nederland en België (Van Genderen 1996).
Volgens het woord vooraf was dit boek

Niet zonder elkaar Bloemen en insecten

Louis Schoonhoven,
m.m.v. Koos Biesmeijer,
Gerard Oostermeijer, Rolf Roos e.a.

naaktzadigen domineert nog steeds de boreale zone van het noordelijk halfrond.

In een uitgave waarbij het Nederlandse centrum voor biodiversiteit betrokken is, mogen de puntjes ook in taxonomisch en morfologisch opzicht op de i worden gezet. Opossums (p. 73) zijn buideldieren, geen knaagdieren. De muurleeuwenbek (p. 78) behoort niet meer tot de helmkruidfamilie, die inmiddels een schoolvoorbeeld is van een plantengroep die door DNA-onderzoek is geëxplodeerd (al blijft het afwachten of de leeuwenbekken in de weegbreefamilie hun definitieve nieuwe thuis hebben gevonden). Een bloemhoofdje wordt aangeduid als bloemdek (p. 32) of als bloem, die vervolgens uit 10 tot 15 bloempjes blijkt te bestaan (p. 112). Bij de ongebruikelijke term wedeblauw (p. 101) denk ik aan indigo, niet aan de hemelsblauwe bloemkleur van bernagie.

Voor de figuuronderschriften zitten er nogal eens naast en de figuren zijn niet altijd adequaat gekozen. De aar van een orchidee wordt op p. 32 wel heel ongelukkig in beeld gebracht en de als onechte aar getypeerde grassenbloeiwijze ernaast is een pluim. In een tabaksbloem zouden we vergroeide 'stijlen en stampers' (sic) moeten zien (p. 30). De 'zadenmengsels van wilde bloemen' die de 'oorspronkelijke, natuurlijke flora van een streek' veranderen (!) worden geïllustreerd met een massavegetatie van de nauwelijks inheemse gele kamille in een akkerrand (p. 137).

Het ligt voor de hand 'Niet zonder elkaar' te vergelijken met 'Bijenplanten' van Arjen Neve en Raymond van der Ham (2014), dat eerder dit jaar in Entomologische Berichten werd besproken (deel 75-1, p. 33). Niet alleen zijn beide boeken kort na elkaar verschenen, de eerste auteurs zijn ook in hetzelfde jaar geboren (1931). Bij zo'n respectabele leeftijd mag je wel van een testament spreken; helaas heeft Arjen Neve de verschijning niet meer meegemaakt. Allereerst een zake-lijke, om niet te zeggen typisch Nederlandse vergelijking: de 'bijenbijbel' is een veel kloeker boekwerk dan Niet zonder elkaar, weegt driemaal zoveel en is desondanks voor een iets lagere prijs uitgebracht. Hiervoor verdienen EIS, Naturalis en KNNV afdeling Delfland een compliment. Dan het integratieniveau. Hoewel Bijenplanten een selectie van planten behandelt die ongetwijfeld de persoonlijke voorkeuren van Arjen Neve weerspiegelt, is het door de liefdevolle zorgen van Raymond van der Ham een compendium geworden dat de planten volgens een vast maar soepel stramien bespreekt. Een naslagwerk dus, ingeleid met een compacte samenvatting van de huidige

stand van kennis over het bijenvoedsel: nectar en stuifmeel. Veeleer een tegenhanger van de Chemisch-ecologische flora dan van Niet zonder elkaar.

Door van het ene naar het andere onderwerp en voorbeeld te springen doet Niet zonder elkaar soms denken aan het populaire maar volstrekt onjuiste beeld van bijen die op goed geluk van de ene bloem naar de andere vliegen. (Hoe lang is het geleden dat een bij op een bloem in een reclamespot als zinnebeeld van promiscuïteit mocht dienen?) Al zit er wel een logische ordening in de presentatie van de informatie, de integratie laat soms te wensen over. Met dertien medeauteurs lijkt dat ook haast onvermijdelijk. Maar het is vooral het voorlaatste, 'typisch Wageningse' hoofdstuk over bloembestuing en landbouw dat op mij als een zwerfkei in het geheel voorkomt. Misschien wordt mijn blik verengd door het werken in de natuurbeheerssector, maar ik mis in dit hoofdstuk een ecosysteemvisie.

Anderzijds is een incoherent beeld ook eigen aan de biologie. Als er al een onderzoeksveld is waarvoor een Theorie van alles zou kunnen gelden, dan stellig niet de studie der levende wezens. Persoonlijk vind ik dat het geheim achter de aantrekkingskracht van het vak. In het vertellen over de eindeloze veelvormigheid en de talloze manieren waarop in de natuur problemen worden opgelost, zijn Schoonhoven en zijn dertiental uitstekend geslaagd.

Literatuur

- Bryson B 2004. Een kleine geschiedenis van bijna alles. Uitgeverij Atlas.
Neve A & Van der Ham R 2014. Bijenplanten: nectar en stuifmeel voor honingbijen. EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Naturalis Biodiversity Center & KNNV afdeling Delfland.
Van Genderen H, Schoonhoven LM & Fuchs A 1996. Chemisch-ecologische flora van Nederland en België. KNNV Uitgeverij, Utrecht,

Eddy Weeda

David B. Rivers & Gregory A. Dahlem 2014

The Science of Forensic Entomology

Wiley-Blackwell, Chichester. 400 pp.
ISBN: 978-1-119-94037-1. paperback € 50,-, hardcover € 121,20

In plaats van het anglicisme 'forensisch', werd in Nederland tot ongeveer 1999 de duidelijker term 'gerechtelijk' gebruikt. De media-aandacht voor dit vakgebied was op dat moment zeer beperkt. De

'als inleiding bestemd voor ecologisch geïnteresseerde biologen, chemici, farmaceuten, landbouwkundigen, voedingsdeskundigen, studenten (...) en (...) natuurliefhebbers'. Een sympathieke poging dus om de verkokering van disciplines te lijf te gaan door een brug te slaan tussen interessevelden. Dezelfde gedrevenheid is te bespeuren in Niet zonder elkaar.

Voor wie is dit nieuwe boek bestemd? De bioloog die op de hoogte wil blijven van de laatste ontwikkelingen in de bloembioïlogie, wordt op een genoeglijke manier bijgepraat. Maar ik hoop dat het boek vooral veel latente belangstelling tot leven wekt. Moet ik nu wensen dat het door een breed publiek gelezen wordt? Met die term 'publiek' zet je mensen juist op afstand. Ik wens de schrijvers tot dat hun boek uit het brede publiek veel mensen over de streep trekt naar actieve belangstelling. Ik hoop dat zij ontdekken dat planten en kleine dieren binnen hun eigen leefomgeving minstens zo boeiend zijn als heel grote dieren uit verre zeeën of verre verledens.

De stijl van het boek is wervend. Zo slonk tijdens het lezen mijn aversie tegen de verwaande 'prins der botanici' Linnaeus, die was gewekt door Bill Brysons meeslepende Een kleine geschiedenis van bijna alles (Bryson 2004).

Zoals het een goede recensent betaamt heb ik ook het een en ander aan te merken. Soms blijft het boek wel erg aan de oppervlakte. Zo werd ik niet gewaar hoe co-evolutie, toch een centraal thema van dit boek, nu eigenlijk werkt. Dominantie (p. 76) is iets anders dan diversiteit: de soortenarme groep der